

Odškodnění za týrání dětí ze strany (nevlastního) otce se vrací před Nejvyšší soud

15.12.2023 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Mnohaleté týrání rodiny ze strany otce vyústilo v jeho trestní stíhání.

V souvislosti s prožitými útrapami ze strany otčima požadovala stěžovatelka před soudem náhradu nemajetkové újmy ve výši 70 000 Kč, z níž 47 000 Kč otčím dobrovolně uhradil. Okresní soud nakonec uznal muže vinným ze zločinu týrání svěřené osoby a zločinu týrání osoby žijící ve společné domácnosti. Za to mu uložil podmíněně odložený trest odnětí svobody a povinnost zaplatit nevlastní dceři jako jedné z obětí na náhradě nemajetkové újmy 23 000 Kč. Krajský soud k odvolání státní zástupkyně zrušil výrok o uložení trestu a nově rozhodl, že otčím vykoná nepodmíněný trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou. Nejvyšší soud však posléze vyhověl dovolání otčima a zrušil rozhodnutí nižších soudů, a to pouze v části o náhradě škody a nemajetkové újmy obětem jeho trestné činnosti. Podle Nejvyššího soudu stěžovatelka neuplatnila svůj nárok řádně, proto okresní soud neměl rozhodovat v adhezním řízení. Tímto usnesením trestní řízení skončilo, přičemž ústavní stížnost otčima následně Ústavní soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

Ústavní stížnost však podala i stěžovatelka. Před Ústavní soud se tak kauza znovu dostala v situaci, kdy je otčím již pravomocně (nepodmíněně) odsouzen, aniž by bylo rozhodnuto o nárocích poškozených a aniž by byli poškození odkázáni do civilního řízení. Podle stěžovatelky bylo usnesením porušeno její právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu. V ústavní stížnosti stěžovatelka napadla pouze usnesení Nejvyššího soudu, kterým tento soud zrušil výrok okresního soudu, jímž byla stěžovatelce přiznána proti odsouzenému pachateli náhrada nemajetkové újmy.

První senát Ústavního soudu (soudce zpravodaj Jaromír Jirsa) ústavní stížnosti stěžovatelky vyhověl. Nejvyšší soud nerespektoval požadavek předvídatelnosti rozhodnutí, proto Ústavní soud zrušil první výrok usnesení Nejvyššího soudu č. j. 7 Tdo 313/2023-1181 ze dne 19. 4. 2023. Rozhodnutím byla porušena základní práva stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a na rovnost účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny.

Poškozená stěžovatelka nebyla ze strany soudů informována o podaném dovolání, které výslovně směřovalo i do výroku o náhradě škody a dotýkalo se tedy bezprostředně jejích práv. K dovolání se tím pádem nemohla vyjádřit, a proto pro ni bylo následné usnesení Nejvyššího soudu zcela překvapivé. Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí o náhradě škody vydané ve prospěch stěžovatelky, aniž by ji soud jakkoli uvědomil o probíhajícím řízení. Překvapivým postupem i rozhodnutím tak Nejvyšší soud porušil právo stěžovatelky na soudní ochranu i její právo na rovnost v řízení. S totožnými právními závěry rozhodl Ústavní soud i o odškodnění stěžovatelčiných sourozenců, konkrétně ve věci vedené po sp. zn. IV. ÚS 1971/23 vyhlášené v listopadu 2023 (nález dostupný [zde](#)) a ve věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 1954/23 vyhlášené dnešního dne (nález dostupný [zde](#) (536 KB, PDF)).

Jednou z ústavních zásad práva na soudní ochranu je přitom právě předvídatelnost soudního rozhodnutí a zákaz vydání překvapivého rozhodnutí. O překvapivé rozhodnutí jde v případě, kdy nedostanou účastníci řízení příležitost vyjádřit se k odlišnému právnímu hodnocení. Účastníkům řízení má být totiž zřejmé, co je pro řešení věci důležité, ať jde o otázky skutkové, či právní. Hodnotili-li soud tutéž věc jinak než předchozí soudní instance, musí účastníky seznámit se svým odlišným právním názorem a umožnit jim se vyjádřit. To se v projednávaném případě nestalo. Zrušujícím

nálezem Ústavní soud otevřel Nejvyššímu soudu procesní prostor pro vydání nového rozhodnutí, ve kterém bude možno zohlednit argumentaci poškozených.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1942/23 je dostupný zde (459 KB, PDF).

<https://www.usoud.cz/aktualne/odskodneni-za-tyrani-deti-ze-strany-nevlastniho-otce-se-vraci-pred-nej-vyssi-soud>